

Večerja.

Poglejte tetko Jero, há!
Naliva juho, se smehljá
Postrežna gospodinja res,
Dobrota sama čez in čez!

Očetu prva žlica grè,
Kot gospodar skrbí za vse,
Skrbí za kruh in za mesó,
Ker dela dan na dan trdó.

Marjetki ni kaj do jedí,
Saj kadar hoče, kaj dobí.
Oj, mamka ž njo skrbí imá,
Držati žlice še ne zná.

Pod mizo, mucka, lizaj sok!
Vse miške polovila vkrog.
Ker slednjo vže si vjela míš,
Zató večerjo tu dobiš.

Kedòr je pridno delal pred,
Zvečer diši mu vsaka jed.
Najboljši kuhar pač je glad,
Kot nima ga grofovski grad.

Fr. Krek.

Strijc háv—háv in strina mijáv.

I.

Strije háv—háv reče nekega dne svojeji strini mijáv: „Pojdiva danes preiskovat sosedovo kaščo. Tam je dosti sladkega mleka in debelih klobas, pa se lahko dobro pogostiva. Lačen sem, da se Bógu usmili!“

To je bilo sladkosnedej mački jako po volji. Raje je lizala skrivaj po skledah, nego da bi miši lovila. Hitro se odpravita na pot. Bilo je ravno popóldne, ko ljudij ni bilo doma. Čas je bil jako ugoden.

Ko prideta do shrambe, reče muca kužeku: „Strije háv—háv! jaz bodem strážila tukaj za oglom, a ti zlezeš skozi okno in vržeš tudi meni, kar se da ugrabiti. Saj veš, da sem vedno lačna in jedi potrebna.“

Vse to se hitro zgodi. Mačka preži za oglom, a psiček zleze v shrambo. Mreže so bile sicer malo tesne, a ker je bil lačen, priril se je vender noter. Tam najde tolsto slanino, slastne klobase, prekajeno meso in druge take stvari. Vse mu je šlo v slast in prav do sitega se nažrè. Da bi še mački kaj vrgel, to mu ne pride v spomin, tako požrešno hrusta po tečnih jedilih.

Vže se misli odpraviti. Samó še jedno klobaso bi rad iztrgal iz nestij, da bi jo nesel s sebj. Ker je pa premočno potegnil, zgrudi se vsa teža na tla. Ta ropot je vzbudil gospodarja, ki je bil malo zadremal v hladnej veži pred kaščo. Velika vročina ga je tako prevzela, da je malo zadremal v senci, dokler so bili drugi zunaj na polji.

Ko kmet sliši ropot, poskoči po konci, zgrabi svojo leskovo palico ter hiti v shrambo. — Zdaj je občutil naš psiček leskovo mast. Ker se je bil preobjedel, ni mogel tako naglo skozi mrežo. A kmet mu je dajal zadaj po hrbtu in po plečah tako hude udarce, da se mu je palica prelomila.

V tem, da išče kmetič druge šibe, zmuza se kužek vender skozi okno. Kar je mogel, bežal je hitro domov, kamor je muca pobegnila vže takoj na prvi ropot.

Ves pobit se jej pritoži psiček, rekoč: „Oj, strina mijáv! dobre so bile klobase ali huda je leskova mast, zato nikoli ne pojdem več krast.“

II.

Za nekaj dni je ozdravil hrbet našemu psičku. Leno plega na solncu pred svojim pesjakom, ko pride zopet muca do njega. Šaljivo ga nagovori: „Strije háv—háv! mar si daješ solnce sijati v želodec, ker boljšega ni? Pojdi z mano, da si poiščeva kak užitek pri sosedih. Ob konci vasi je kašča polna mleka in sala!“

„Ne spraviš me s seboj. Vem, da tatvina nič dobrega ne prinese, saj še čutim bunke od zadnje kraje.“ Tako modruje pes in se spravi v pesjak. Vender mačka se ne dá tako hitro odpraviti. Preveč je želela dobrih jedi, zato nagovarja še dalje tovariša, rekoč: „Pa ti na straži stoj, in jaz pojdem skozi okno. Dobro bodem skrbela tudi za tebe in ti prinesla kaj za tvoj lačni želodček. Za tebe ni opasnosti nobene.“

To je psičku dopadlo, zato privoli. Oprezno se muzata skozi vas, da prideta pred omenjeno hišo. Res ni bilo nikogar doma. Oplevali so ravno koruzo, zato so vsi čepeli na polji.

Psiček stopi za ogel, ki gleda v vas, a muca zleze skozi mrežo v kaščo. Prav dobro se jej godi. Smetane se naliže do sitega in zagradi še kos mastnega sala, da ga vzame s sebj. Takrat pa zagrmí poleno ob oglu, telebi na psička, da strašno zacvili in šantavo skače domov.

Gospodinja je od druge strani prišla po semena, pa je odpodila psa, ki je pri kašči stal. Zdaj še kliče za njim: „Ti prekaneni tat ti! menda te ne bode več kmalu nazaj. Vže večkrat mi je zmanjkala skledica mleka ali pa košček mesá. Zdaj vže vem, kam vse to gre!“

Tako se je hudovala žena, a muca je zbežala skozi okno, predno je žena prišla v shrambo. Komaj pride vsa sita domov, vže jej toži psiček, kako hudo se je opeknel. Drugič se je rotill, da nikdar več ne pojde krast.

Ne vem, če je spolnil to svojo obljubo, kajti navada je železna srajca! A do tretjega, pravijo, da gre rado. Varuj se hudega!

III.

Mine vzpomlad in bliža se poletje. Vže dlje časa ni bilo nič hudega slišati od strine mijáv in od strijca háv—háv. Valjala sta se po dvorišči in se prav prijazno igrala. Slaba družba pa nikoli nič prida ne obrodi.

Nekega dne se zopet igrata zunaj na dvorišči. Stara koklja se prikrega mimo in vabi za seboj svoja piščeta. „Lej, to je miška,“ reče si mačka ter hitro zdrobi pišče mej zobmi. Začivkalo je pišče in bilo je mrtvo; pa tudi koklja je v istem trenutku vže zasadila svoj kljun mački v oko.

„Pomagaj háv—háv!“ zadere se mačka. Psiček naglo priskoči ter zagradi kuro za vrat. Jeden sam krat še zavrešči in bila je mrtva. Vse to je gledala gospodinja pri oknu, pa ni mogla braniti, ker se je vse to le prehitro godilo. Žal jej je bilo kure, ki je končala svoje življenje zaradi tega lenega psa in kvarljive mačke. Žal jej je tudi ubozih piščet, ki gotovo poginejo brez koklje.

Vsa jezna zažene burklje v psička in ga ubije. A mačko je ustrelil gospodar na večer, ko je slišal o kvári, ki sta jo naredili ti malopridni živali.

Tako se je obema godilo. Hudobija pripelje vselej v nesrečo. Da-si hudobnež tudi peté odnese, naposled se vender ujame. Lenoba dela človeka nesrečnega. Otroci, varujte se hudega!

Frančišek Rup.

Kako se zidajo ceste.

Pred nekoliko sto leti ni bilo toliko in tako lepih cest kakor jih imamo danes. Po večjem so bile slabe, vzlasti jim je škodovalo mokrotno vreme. Cesar Karol VI., cesarica Terezija, cesar Jožef II. in cesar Napoleon I. so zidali vže dobre ceste za vojaške potrebe, a tudi obrti v prid in korist.

Največji poboljšek cestam je prišel leta 1812. iz Angleškega. Ondù je nek zasebnik Mak Adam zdatno izboljšal napravo cest. Na svojem večletnem potovanji med Kinezi v Aziji, naučil se je od njih zidati ceste. Kar je tam videl, to je učil doma. Zidali so ceste po njegovem navodu vzvišene, v sredi nekoliko zbočene, da se more voda lahko in hitro odtekati v rove, ki so potegnjeni ob cestnih stranéh. A cesta je zidana večinoma iz kamenja, ki je postavljen na réz. Čez tak zid se nasuje razbito kamenje, katero se dobro potlači in povozi, da postane pozneje trden tlak, ki je tak, kakor bi bil iz same razsušene malte zbit.

Taka cesta se imenuje po svojem začetniku „Makadam,“ in je vedno suha, ker ne pušča mokrote v sé. Hvaležna domovina je priznala Mak Adamu 10.000 funtov šterlingov nagrade iz državnega premoženja. Vozniki in vsi, ki se vozijo po lepih cestah, spominajo se častno tega podvzetnega moža.

Frančišek Rup.

